

Què fem amb la brúixola?

Orientació és una paraula antiga que significava saber on estava l'orient. Desconeixem si l'orientació és un sentit o una qualitat innata d'algunes persones. Tampoc queda clar si la pràctica de l'orientació pot desenvolupar aquesta capacitat. El que sí és cert és que la terra ens envolta d'elements i objectes que són dades i símbols, o punts de referència per poder-nos orientar.

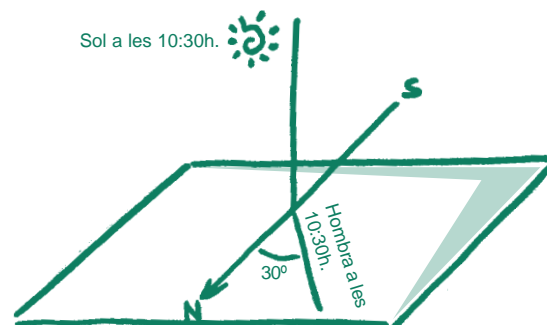
A la pràctica, orientar-se vol dir saber on es troba la línia N-S, ja que cada cop costa més trobar per la muntanya panells indicadors, ermites romàniques orientades a l'est o antigues masies que tinguin la façana principal al S.

Mètodes d'orientació bàsica:

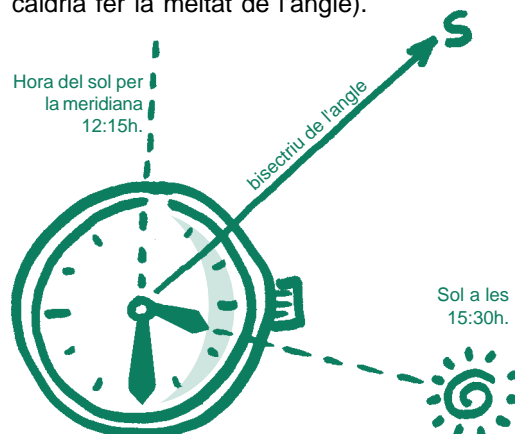
Orientació amb el sol:

El sol surt per l'E i es pon per l'O: Això ho aprenem de petits, per bé que només és del tot cert en els dies equinoccials. Sí que és cert que la Terra fa una volta sobre ella mateixa cada 24h (moviment de rotació). Per tant, per a nosaltres, des de dins de la Terra, el sol recorre 360° en 24 hores, és a dir, el recorregut del sol és de 15° cada hora. Amb aquesta dada i si sabem que al migdia (hora solar) el sol es troba en el seu pas pel S, podem deduir la línia N-S fàcilment a qualsevol hora del dia i orientar-nos.

Orientació amb un rellotge d'agulles

Aquest és un sistema pràctic, basat en el mateix fenomen d'abans. Un rellotge presenta 12 h marcades en el seu limbe. Si utilitzem l'agulla petita (en hora solar) i l'orientem cap al sol, la bisectriu de l'angle entre l'agulla petita i el núm. 12 del limbe ens mostrarà el S. (La bisectriu és necessària perquè es tracta de rellotges de 12 h, però si fossin de 24h no caldria fer la meitat de l'angle).

Pere Vives

Departament de Natura de l'Institut de Formació de la Fundació Pere Tarrés.

Orientació basada en elements naturals

El recorregut del sol determina en la natura petites situacions microclimàtiques que faciliten el cycle de vida de molts éssers vius. Tot i que no són senyals del tot fiables, poden ser indicadors de l'orientació. Aquest fenomen és més marcat en els països temperats o de latituds intermèdies. Per exemple, els vessants de les muntanyes tenen una obaga al N i un solei al S. Les plantes oloroses solen estar al S i les plantes de grans fulles, les molses i la humitat es fan més presents a la vessant nord.

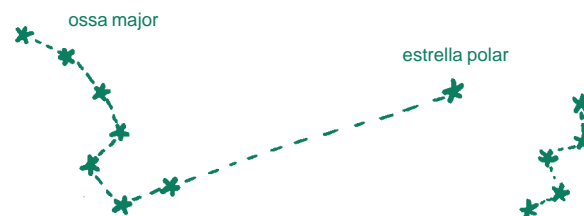
Orientació basada en construccions humanes

Històricament i per motius molts cops religiosos, algunes construccions es feien orientades cap a algun punt de la terra. Les ermites romàniques situaven l'absis cap a l'E, les mesquites estaven orientades cap a la Meca, i les antigues masies i les cases rurals orientaven la façana principal al S per aprofitar al màxim la llum solar i l'escalfor. Avui en dia, però, el confort, la bona vista i les comoditats han canviat aquestes condicions.

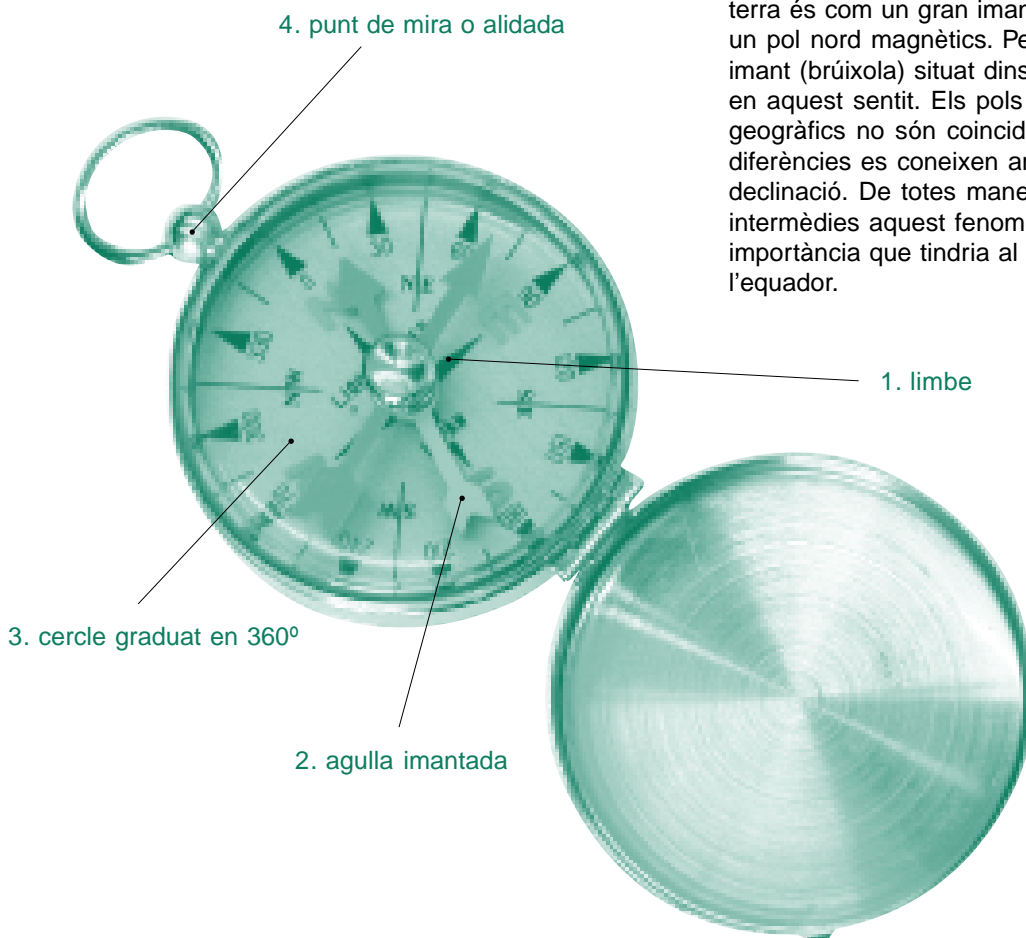
Orientació amb les estrelles

L'estel polar ens indica el N celeste. S'anomena estel polar a l'estrella més propera al Nord celeste, que no és més que la projecció sobre el firmament de l'eix de rotació de la Terra. En aquests moments, l'estel polar és Polaris, una estrella de la constel·lació de l'Ossa Menor.

Orientació amb brúixola

Una brúixola és una agulla imantada suspesa en una caixa, que gira lliurement i assenyala el N. Hi ha molts tipus de brúixoles, però totes elles s'orienten sota els efectes del camp magnètic de la Terra i llur Nord magnètic. La terra és com un gran imant que té un pol sud i un pol nord magnètics. Per tant, qualsevol imant (brúixola) situat dins de la Terra s'orienta en aquest sentit. Els pols magnètics i els pols geogràfics no són coincidents: aquestes diferències es coneixen amb el nom de declinació. De totes maneres, en latituds intermèdies aquest fenomen perd la importància que tindria al pol nord o a l'equador.

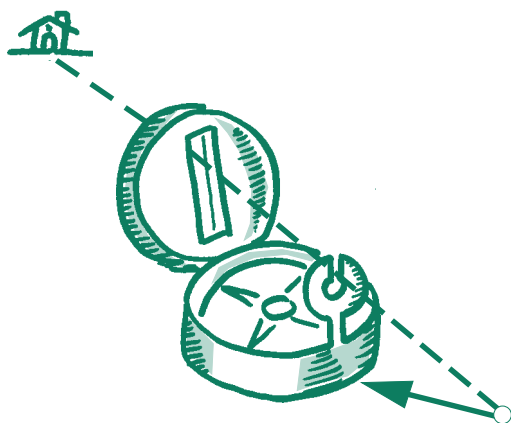
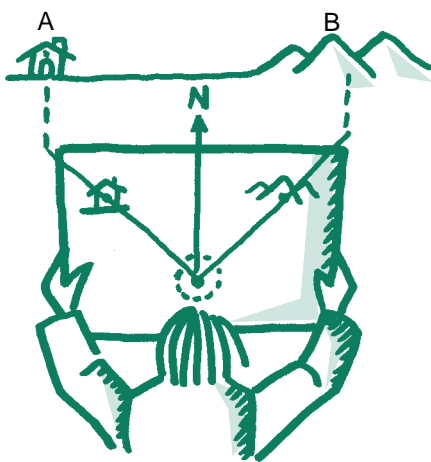
Les parts bàsiques de la brúixola són:

1. limbe
2. agulla imantada
3. cercle graduat en 360°
4. punt de mira o alidada

Com utilitzar la brúixola:

Una brúixola serveix per:

1. Saber on està el N.
2. Determinar la direcció d'un objecte que es troba a la vista en un mapa.
3. Determinar en quina direcció cal avançar per seguir un camí traçat en un mapa.

Abans de fer una lectura a la brúixola, cal comprovar:

1. Que disposa de la seva caixa en posició horitzontal.
2. Que no s'utilitza a prop de cap massa metàl·lica o motor elèctric.
3. Si cal orientar la brúixola (presenta un limbe mòbil), cal fer-ho abans de prendre la mesura.

Com prendre una visual

1. Orientar la brúixola si és de limbe mòbil.
2. Observar el punt que es vol mesurar per l'alidada, fil o punt de mira.
3. Mirar sobre el cercle graduat de la brúixola l'angle corresponent a l'azimut (angle que es desvia una direcció respecte del N). Si treballem amb un mapa, prenent dues visuals de dos punts coneguts i projectats sobre el mapa podrem deduir el lloc on ens trobem.

Animeu-vos, feu-vos a mà una brúixola i un mapa i prepareu una excursió. Trobareu utilitat al vostre instrument. A partir de les vostres pràctiques, preparar un joc de seguir un camí amb una brúixola us serà molt senzill.